

Halmstad-Tylösand Rotaryklubb

Veckobrev: 2025-04-28 nr 38

President: Per Alvestig

Närvarande:	Totalt	32
	Egna medlemmar	27
	Gästande Rotarianer	1
	Övriga gäster	4

Till detta möte fick vi besök av Peter och Ida Björkander. Peter berättade under temat **”Vår ljuva tid och uren som mäter den”** Peter är urmakarmästare och Ida urmakare och dekoratris. Det driver sin firma i Åled där de sysslar med renovering och reparationer av äldre ur. Peter utbildade sig till urmakare i Motala efter att ha arbetat som medicintekniker och inom försvaret. Solen som rör sig var grunden för tiden. För att mäta tid behövs alltid **rörelse**. Innan de mekaniska uren uppfanns mättes tiden med solur, timglas och vattenur (Kina). Det första mekaniska uret uppfanns troligtvis av araben Alhazen runt år 1000. Även i Tyskland framställdes ett mekaniskt ur av munken Gerber i Magdeburg.

De första uren som tillverkades var till offentliga byggnader såsom kyrkor och rådhus. Henrik Vick gjorde ett första tornur i Paris 1370. I Sverige började Christoffer Polhem (1661-1751) tillverka klockor. Han föddes på Gotland men hamnade så småningom i Stiernsund. Han kallades den ”svenska mekanikens fader, gjorde en mängd uppfinningar. På Stiernsunds Bruk tillverkas det fortfarande urverk av familjen Goude.

På 1500-talets början uppfinns det första fickuret av låssmeden Peter Henlein. På 1600-talet uppfinns pendeln och med detta påbörjar uren guldålder. Dr Robert Hooke uppfann i slutet på 1600-talet släphaksgång och Thomas Tompion uppfann 1695 cylindergång. Ett viktigt område som behövde noggrann tideräkning var sjöfarten för sin navigering. Därför utvecklades på 1700-talet marinkronometern. I Sverige fanns på 1800-talet marinkronometerurmakare såsom Victor Kullberg, GW Linderoth och Victor Söderberg. På 1800-talet tog masstillverkningen av ur fart i USA och Tyskland och i Sverige grundades Halda Fickurfabrik i Svängsta.

På 1900-talet introducerades armbandsuret. Schweiz var tidigt dominerande men Japan introducerade de första "elektriska" armbandsuren på 1950-talet. Dessa ur styrdes av en stämgafl men 1974 konkurrerades dessa ut av quartzuren. På senare tid har de mekaniska uren återkommit främst i lyxsortimentet.

Vid pennan

Lars Lindblom